

Bozkurt Güvenç
Nasıl Bir Eğitim Reformu?
İncelemesi

E K L E R
Dosyası

- A. Dünya Eğitim Tarihinden İki Yaprak • 1**
Gözlemler / Önermeler
- B. Felsefenin Yedi Sanatı / Sosyalbilimler • 3**
Felsefenin Üçlü ve Dörtlüsü
Sosyal Bbilimin Çağa Bakışı
- C. Milli Eğitim İstatistikleri 1930-1990) • 5**
İlk, Orta ve Yükseköğretimde
Okul, Öğrenci ve Öğretmenler
- D. Eğitim-İnsan-Kültür-Kişilik Şemaları • 9**
Tylor, Fenichel-Freud, Hartmann,
Whiting-Child, Güvenç
- E. Ülke Gündeminden Seçilmiş Sorunlar • 14**
“Yükselen İslam” Görüşler (1997)
Siyasi Gündem Araştırması (2004)
Eğitim ve Kültür Sorunları (2007)

Ek A DÜNYA EĞİTİM TARİHİ'NDEN İKİ YAPRAK

A-1. GÖZLEMLER, DEYİŞLER VE ÖNERMELER

- Eflatun: Sorgulanmayan hayat yaşamaya değmez! (*Savunma*,38a)
- Aristo: Toplum değişirken eğitim süreci de değişmek zorundadır.
Sorun: eğitimin amacı erdem mi; yoksa, mal-mülk edinme mi?
- Terence: “*Ben öteki*’yim!”
- Buda: Medeniyet, Doğaya egemenlik değil, Doğayla uyumlu yaşamdır.
- Bizans: Üçler ve Dörtler (*Trivium ve Quatrovium*)
- Gazali: Akıl imana ters düşemez!
- İbn Rüşd: Akıl imana ters düşer ve düşebilmelidir!
- Yunus Emre: Eğitim “*kendini bil*” mektir.
- Özgür sanatlar: Eğitim: Birlikte yaşam deneyimidir.
- Post -Press: 3-A: *okuma + yazma + sayma*
- Dunne: Hiçbir insan *ada deęildir*
- Descartes: Düşünüyorum öyleyse varım.
- Spinoza: Doğa, karşı gelinemez bir düzen ve sürekliliktir.
- Locke: İnsan -doğmakla değil- eğitimle İnsan olur.
- Alex Pope: Eğitim topluma belki ortak bir *akıl verebilir*.
- Voltaire: Şiddete başvurmadan devrim –mümkün olabilir!
- Rousseau: Kötülük doğuştan değil, sonradan öğrenilir
- Hume, D. Başlıca engel fikir ve kavramların belirsizliğidir.
- Helvetius: İnsan↔Kültür döngüsü eğitimle aşılabilir
- Hegel: *Tarihi, mistik bir Geist* “ruh / Akıl” yapıyor
- A. Comte: Mantık ve bilgi kuramlarının öncelik sıralaması terstir
- Darwin : İlk canlıyla. akrabayız —maymunlarla değil.
- Tylor: Yapıp ederek öğrendiğimiz her şey “kültür”dür.
- Nietzsche: Tanrı öldü! İnsanı yaratmak görevi şimdi bize kaldı!
- Fichte: Kişinin felsefesi kişiliğine bağlıdır.
- Bergson, H.: *Şimdi*; gelecek henüz gelmedi; gelince mazi olur.
- Durkheim: Çağdaşlık -mekanik değil- organik bir dayanışmıdır.
- Dewey: Eğitim yolu / yöntemi:*yaparak öğrenmektir!*
- Gökalp: Türk harsından, İslam dininden, Batı medeniyetinden bir sosyolog: “Üç tür okulla millet olunamaz!”

- Korzybski, A: Zamanın Efendisi olan İnsan!
- Spengler: Batı Medeniyeti kendini yıkma (“Sezarizm”) sürecine girdi.
- Wittgenstein: Çözüm, bilinenleri yeniden örgütlemekle bulunur.
- Einstein: Bilimsel bilgi en güvenilir olandır.
- Atatürk: Bilim en güvenilir (hakiki) yol göstericidir.
- Polanyi, K.: Pazar hiçbir zaman serbest değildi, olmamalı.
- Whithead: Herşeyi öğretmeye kalkmayın, öğrenmeyi iyi öğretin.
- Wilson: Değişim bunalımdır; düzenli bir örneği bilinmiyor!
- Hartmann: Süperorganik varlık (Medeniyet) İnsanın eseridir.
- Kierkegaard: Yaşam geçmişe doğru anlaşılır ama geleceğe doğru yaşanır!
- Huxley: Değişim bilinci vermeyen eğitim, başka, ne verebilir ki?
- Turhan, M. *Batılılaşmanın Neresindeyiz?*
- Von Braun: Her şey mümkündür; önşartları yerine getirilirse!
- Yücel, H.-A.: Eğitim: -O, bu değil-, kim olduğunu bilmektir !
- Yahya Kemal *Ne harabiyim ne harabatiyim / Kökü mazide olan atiyim.*
- Kolakowski, L: Tarih bize kimliğimizi söyler, yarın ne yapacağımızı değil.
- Gandhi: *Yalın yaşa, ötekine de bir şans ver.!*
- Phenix: (Çağımızın) *Eğitim Felsefeleri*'nde çeşitlilik var.
- Lange: Bütünler (sistemler) çelişik olduğu için değişmek zorundadır.
- Gall, J.: Sistemlerin ortak özelliği çalışmamasıdır.
- Moore: Değişim yoksa zaman kavranılamaz.
- Hoebel: İdeal-Gerçek ikilemi evrenseldir; her toplumda her zaman oldu.
- Güvenç: *“Her yaptığımızı öğreniyor; her öğrendiğimizi yapamıyoruz.*
- UNESCO : Barış için Eğitim çağrısı yanıtızsız!
- Yaşargil: Öğrendikçe bilmediklerimiz artıyor!
- Fukuyama: *Tarihin Sonu ve Son İnsan! Devleti inşa.*
- Huntington *Medeniyetler Çatışması –kaçılmaz mı?*
- Stiglitz: *Küreselleşme: Büyük Hayal Kırıklığı*
- Morin *Dünyanın değerini bilin benzersiz ve biricik olabilir.*
- Baloğlu: *ME Reformu Bakanlık Merkez örgütünden başlamalı.*
- Wallerstein: *Bildiğimiz Dünyanın Sonu -- bilinmeyen gelecek.*
- Pinter: Her doğrudan yanlışlar, her yanlışta doğrular var!

EK B. FELSEFENİN YEDİ SANATI VE SOSYAL BİLİMLER

B-1 BİZANS HUKUK OKULUNDA FELSEFE EĞİTİMİ

(İSTANBUL : 1050' LER)

ÜÇLER	ve	DÖRTLER
TRIVIUM	+	QUATRIVIUM

Gramer	Aritmetik
Hitabet	Geometri
Dialektik	Astronomi
(Münazara)	Müzi

Kaynak: Ostrogorsky, G. *Bizans Devleti Tarihi*
Türk Tarih Kurumu, 1986: 299.

**Bizans göçtü ama yedi sanat geleneği uzun yüz yıllar
“Arta libarale” (Har Ssanatlar) kolejlerinde yaşatıldı.**

***

B-2 SOSYAL BİLİMLERİN ÇAĞDAŞ EĞİTİME BAKIŞINDA

ÇELİŞİK DEĞERLENDİRMELER

EKONOMİ EKOLOJİ	POLİTİKA YÖNETİM	SOSYOLOJİ SOSYOLOJİ	PSİKOLOJİ PSİKİATRİ	TEOLOJİ İLAHİYAT
tüketim	kalkınma	pozitivizm	zamana	maddecilik
büyüme	çağdaşlık	değişim	sığınma	çözülme
gelişme	uluslaşma	dönüşüm	yabancılaşma	dağılma
refah	demokrasi	bunalım	kuralsızlık	yozaşma

Kaynak: B. Güvenç, “Sosyal Bilimlerin Toplumsal Ruh Sağlığına Bakışı”
Bildiri. *Birinci Ulusal Psikiatri Kongresi*. İstanbul.

Kıssadan Hisse: “*Bilimsel görüş*” çok- değerli olabilir.

EK C. MİLLİ EĞİTİM İSTATİSTİKLERİ 1930-1990 • 3

YILLARA GÖRE ÖĞRENCİ, ÖĞRETMEN VE OKULLAR
(1990 SONRASI VERİLER TUTARLI DEĞİL)

C-1. İlköğretim

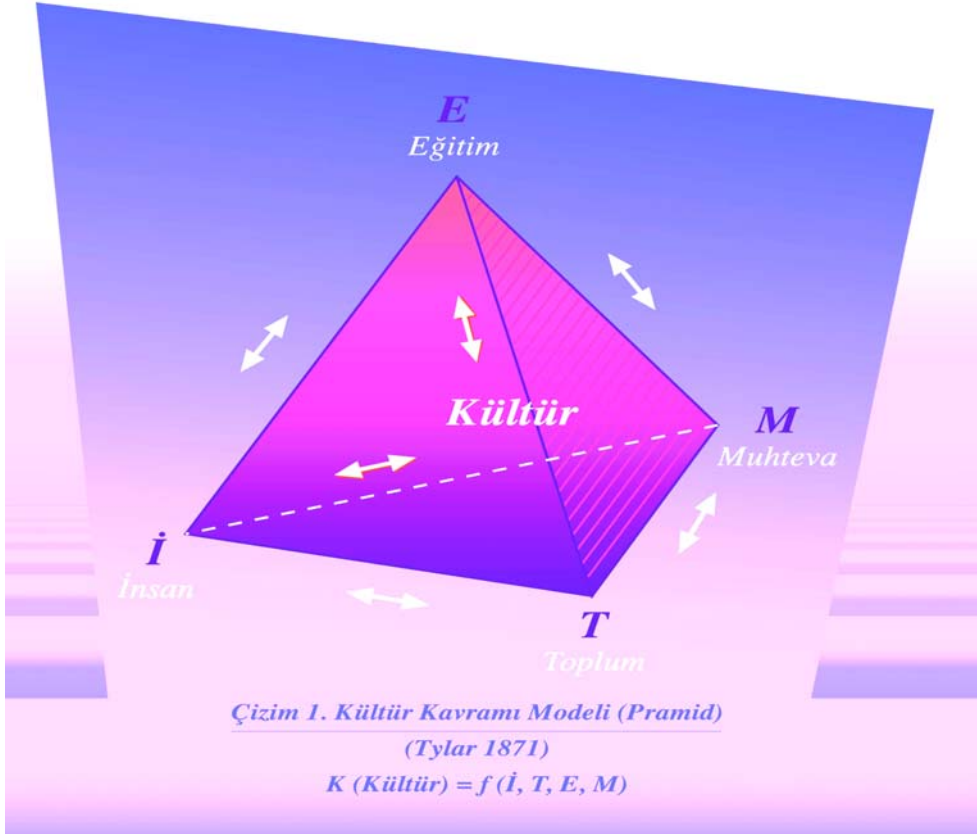
C-2 Ortaöğretim

C-3 Yükseköğretim

Small, illegible text or a mark located in the center of the page.

EK D. EĞİTİM-İNSAN-KÜLTÜR VE KİŞİLİK ŞEMALARI
TYLOR, FENİCHEL-FREUD-HARTMANN-WHITING – GÜVENÇ

D-1 TYLOR'UN KÜLTÜR / MEDENİYET KAVRAMI

TYLOR'UN TANIMI (1871.1.1)

KÜLTÜR YA DA UYGARLIK, BİR TOPLUMUN ÜYESİ OLARAK İNSAN TÜRÜNÜN YAŞAYARAK ÖĞRENDİĞİ BİLGİ, SANAT, BECERİ VE ALIŞKANLIKLARI İÇİNE KARMAŞIK BÜTÜNDÜR.

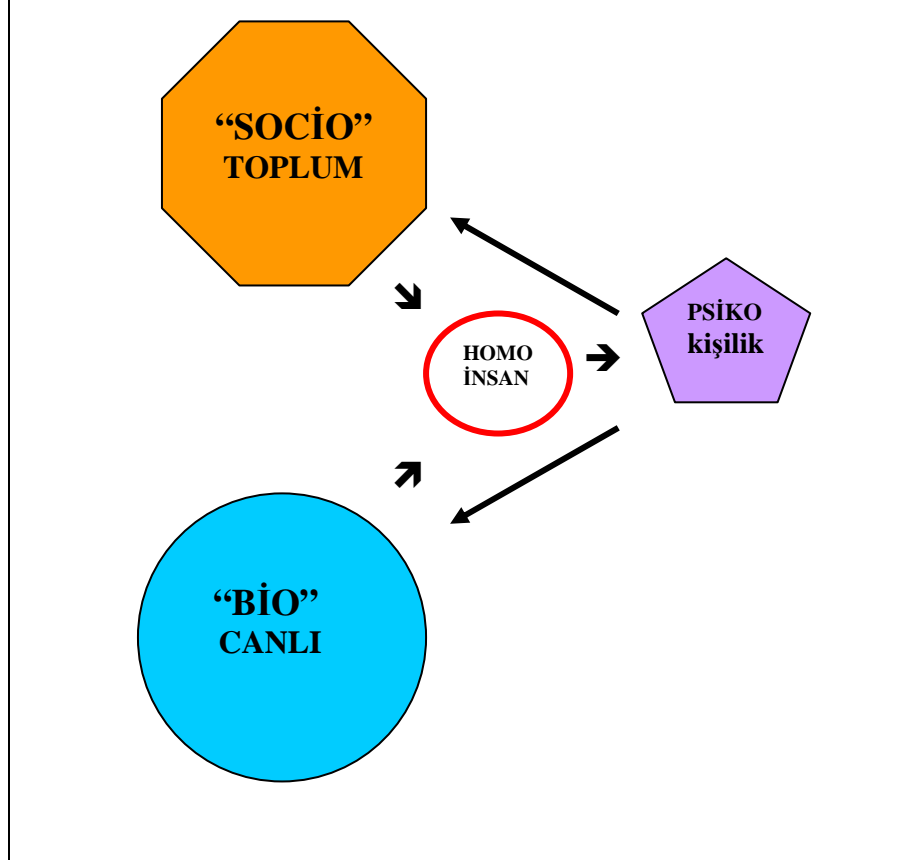
PİRAMİD TASARIMI: (GÜVENÇ 1970: 22)

**İNSAN ⇔ KÜLTÜR İLİŞKİSİNİ DOĞRUDAN DEĞİL
TOPLUM VE EĞİTİMLE DOLAYLI KURUYOR.**

EK D. EĞİTİM-İNSAN-KÜLTÜR-KİŞİLİK ŞEMALARI

2. KİŞİLİĞİN VE DÜNYA GÖRÜŞÜNÜN OLUŞUMU

**KİŞİLİĞİN OLUŞUMU VE TOPLUMU ETKİLEMESİ
FENİCHEL (1955) FREUD' UN ANALİTİK AÇIKLAMASI**

DOĞA VE TOPLUM ETKİLEŞİM İÇİNDE, LOCKE'İN
BOŞ ÇEKMECESİNDE BİR KİŞİLİK (RUH) İNŞA EDİYDR
SONRA BU KİŞİLİK YADA DAVRANIŞ KALIBİ İNSANIN
HEM BEDENİNİ HEM DE TOPLUMUNU ETKİLİYOR;

KİŞİLİK İNSANIN KADERİNİ ÇİZİYOR!

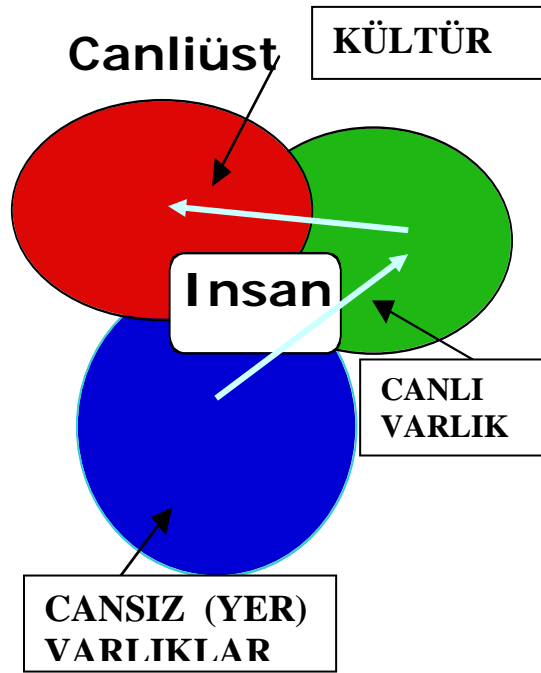
MODELİR TASARIMI: GÜVENÇ (2008 /1974)

EK D. EĞİTİM-İNSAN-KÜLTÜR-KİŞİLİK ŞEMALAR

3. ONTOLOJİK VARLIK ALANLARI MODELİ

NIKOLAI HARTMANN , *YENİ ONTOLOJİ* (1945)

YORUM

CANSIZ MADDEDEN (TOPRAKTAN) YARATILMIŞ OLAN CANLILARIN BİRZ TÜRÜ OLAN İNSAN, KENDİ ÖTESİNDE CANLI ÜSTÜ (ÖLMEYEN / DEĞİŞEN) BİR KÜLTÜR VARLIĞI YARATTI. KÜLTÜR VARLIĞII DA İNSANI YARATIYOR. KÜLTÜRÜ İNSAN YARATTI; KÜLTÜR DE İNSANI YARATIYOR.

BİLİM İLK CANLININ NASIL YARATILDIĞINI BİLMİYOR. NASIL EVRİMLEŞTİĞİNİ VE TÜRLEŞTİĞİNİ İNCELİYOR.

EK D. EĞİTİM-İNSAN-KÜLTÜR-KİŞİLİK ŞEMALARI

. 4. -KİŞİLİĞİN KÜLTÜR ANTROPOLOJİK AÇIKLAMASI WHITING VE CHILD MODELİ 1955

KÜLTÜRÜN ANA DEĞİŞKENLERİ ÇOCUK ÜZERİNDE BİRLİKTE ÇALIŞARAK ÖNCE TEMEL SONRA ERGİN KİŞİLİK YARATIR. ERGİN KİŞİLİK DAVRANIŞ VE GÖRÜŞLERİYLE TOPLUMU VE KÜLTÜRÜ ETKİLİYOR.. GENETİK VE DNA’NIN DA ROLÜ OLMALI AMA BİLİNMIYOR. MODEL, ALTYAPI- ÜST YAPI İLİŞKİSİNİ DE KİŞİLİK ÜZERİNDE KURUYOR.

YORUM: KÜLTÜR KİŞİLİK EĞİTİM SÜRECİDİR.

ÇİZİM: GÜVENÇ 2008.

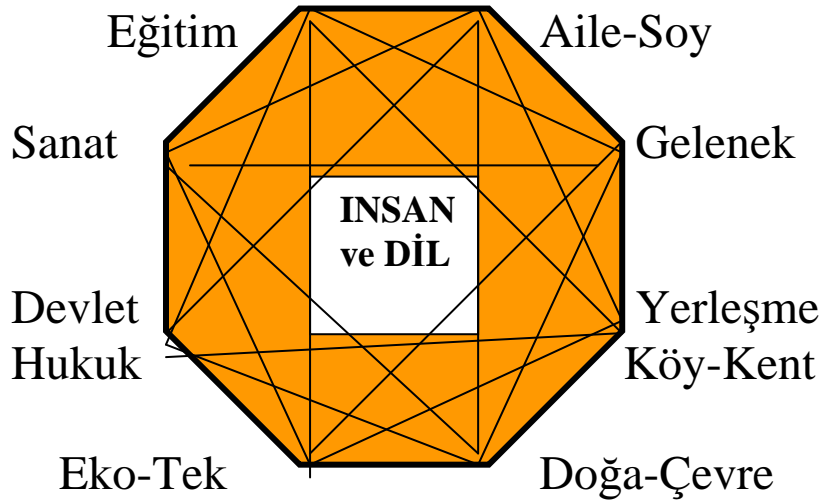
KÜLTÜR, KİŞİLİĞİ EĞİTİMLE YARATIR

EK D. EĞİTİM-İNSAN-KÜLTÜR-KİŞİLİK ŞEMALARI

5. KÜLTÜR YUMAĞI: İNSAN VE DİL (GÜVENÇ 2000)

Toplumda / Hayatta
Her şey her şeye neyle bağlı ?

HER ŞEY HER ŞEYE KÜLTÜR YUMAĞINI
SARAN İNSANLARIN DİLİYLE BAĞLIDIR.
ÇOKGENİN KÖŞELERİ KÜLTÜR KAVRAMININ
ANA DEĞİŞKENLERİNİ TEMSİL EDİYOR.

KAVRAM VE ÇİZİM : GÜVENÇ 2000' LER

VARLIK SORUSU: HANGİ DİLLE ?

ANA DİL Mİ YOKSA YABANCI DİL Mİ?

NOT: HER ŞEYİ HER ŞEYE BAĞLAYAN BİLİNÇLİ
İNSAN BU YÜZDEN REFORMLARA DİRENİR.

EK E. ÜLKE GÜNDEMİNDEN SEÇMELER

E 1. *YÜKSELEN İSLAM” TEPKİ GEREKÇELERİ

- Sosyal güvencesi bulunmayan **işsizlik**
- Enflasyona bağlı **geçim sıkıntısı**
- Çarpık kentleşmede Belediye yönetimi
- **Eğitimde** “Laik-İslam” kutuplaşması
- “Türbanlı Savaşçılar” a verilen burslar
- Kır ve Kentde politik dışlanmışlık
- Türkiye’ye yer vermeyen Dünya düzeni
- Batı’nın Türkiye’yi İslam’a doğru itmesi

Kaynak: Güvenç, B. 1998 “Secular Trends and Turkish Identity.” *Perceptions*. IV.2 : 84-85.

**Sorunlar altı yılda fazla değişmemiş.
İşsizlik ve Geçim sıkıntısı başta**

E 2. Siyasal Gündem Araştırması (2004)

<i>Sorunlar</i>	<i>Yüzdeler</i>
İşsizlik	% 47.1
Geçim sıkıntısı	5.6
Ekonomik durum	5.4
Yolsuzluk, kapkaç	4.5
AB üyelik süreci	3.6
Enflasyon	2.6
Kıbrıs	2.4
Irak	1.7
Eğitim	1.4
Demokrasi-İnsan Hakları	1.0
Terör	1.0
Türban	0.9
Tren Kazaları	0.7
Kürt Sorunu	0.7
DEP’lilere Serbesti	0.6
Diğer	20.

Kaynak: H. Güneş, *Milliyet*, 15.02.2008.

EK E (devamı)
E-3. SEÇİLMİŞ İKİLEMLER
ABD-AB
ALEVİ-SUNNİ
BEN-ÖTEKİ
BİLİM-TEKNOLOJİ
BİREYCI-TOPLUMCU
BÜTÜN PARÇA
CUMHURİYET-DEMOKRASİ
DİN-BİLİM
DOĞRU-YANLIŞ
EĞİTİM-ÖĞRETİM
FEN-SOSYAL
İNSAN-DOĞA-MEDENİYET
İŞLİ-İŞSİZ
KADIN-ERKEK
KAYIT İÇİ-KAYIT DIŞI
KAMU-ÖZEL
KÖY-KENT
KÜRESEL-ULUSAL
MESLEKİ-AKADEMİK
MÜSLÜMAN-LAİK
NİCEL-NİTEL
NEDENSEL-İŞLEVSEL
OKUL-DERSHANE
TEORİ-PRATİK
ÖRGÜN-YAYGIN
ÖZGÜRLÜK-ÖZERKLİK
SAVAŞ -BARİŞ
SERBEST PAZAR
SİSTEM BÜTÜNLÜĞÜ
TÜRBAN
TÜRKÇE-YABANCI DİL
ULUSAL-EVRENSEL

ÜLKE (2007) GÜNDEMİNDEN
KİŞİSEL YORUMLAR
ABC: OKUMA-YAZMA-SAYMA
KATLANMAK ZORUNLU-- LAİKLİK
HEPİMİZ ÖTEKİYİZ --TERENCE
BİLGİ VE UYGULAMASI
ÖNCELİK GEÇERSİZ -- LOCKE
KAÇINILMAZ --LANGE
POLİTİK İDEOLOJİ
İNANÇ İLE ŞÜPHE UYUŞMAZ
MUTLAK DEĞİL --PİNTER
GİDEREK YAKLAŞIYOR --GÜVENÇ
ÇAĞIMIZIN İKİLEMİ --SNOW
TANIM YANLIŞ --UMESAO
TÜKETİM TEKNOLOJİSİ
İNSAN HAKLARI SORUNU--BMÖ
DEVLETİN VARLIK SORUNU
ANAYASA HUKUKU SORUNU
KENT ENSTİTÜSÜ GEREKLİ OLDU
GÜÇLÜLERİN DAYATMASI
AYRIM KESİN DEĞİL--GÜVENÇ
İDEOLOJİK BİR KARŞITLIK
OLGUSAL DEĞİL--GÜVENÇ
NEDENSELLİK BİTTİ; İLİŞKİLER
ÇÖZÜMÜN ERTELENMESİ
MANTIK İKİLEMİ
OKUL-OKUL DIŞI --MEB
SORUMSUZLUK/BAĞIMSIZLI
BARİŞ İÇİN SAVAŞ ÇELİŞKİSİ
HİÇ OLMADI,-- POLANYİ
SEMANTİK YANILGI -- GALL --
ÖRTÜ SORUNU DEĞİL
BAĞIMSIZLIK SORUNU
KÜRESEL DAYATMA